

Moderní tanec v ČR – podklady pro „Sborník: Tanec v ČR“

1961 - 1971

V roce 1961 se uvnitř Vysokoškolského uměleckého souboru oddělila od folklorní složky „skupina moderního tance“, která se pod vedením mladého choreografa Františka Pokorného stala prvním – a do roku 1989 jediným centrem profesionální výuky moderních tanečních technik a inscenování choreografií „moderního“ a později „současného“ tance. Pokorného pionýrská pedagogická a choreografická práce, inspirovaná prvními poznatky o americkém moderním tanci, přivedly do skupiny postupně mnoho konzervatoristů, kteří ve „zlatých šedesátých“ letech hledali nové vyjadřovací prostředky tanečního umění (např. Jiří Kylián, Vlastimil Harapes a další). V této pionýrské kapitole moderního tance soubor pravidelně spolupracoval s domácí jazzovou hudební avantgardou (Martin Kratochvíl, Jan Hammer, Alan Vitouš), progresivními společenskými tanečníky (Frank Townen), průkopníky české pantomimy (Ladislav Fialka) a také s osvícenými pedagogy tanečního oddělení pražské konzervatoře (Věra Urbánková, Zora Šemberová). Po odchodu Františka Pokorného v roce 1969 do Semaforu - a později do baletu v Liberci – soubor převzali nejzkušenější tanečníci Aleš Koudelka, Sylva Žáčková a později Jiří Rebec.

1971 - 1980

Zásadní zlom pro celý československý tanec nastává v letech 1971 – 73, kdy se ze studií v London School of Contemporary Dance po čtyřletém studiu vrací (na tehdejší dobu překvapivě) Ivanka Kubicová a Jan Hartmann. Londýnská škola byla „vlajkovou lodí evropské taneční moderny“ a skupina moderního tance VUS tak získala špičkové metodické a choreografické vedení – především v „grahamovské“ technice a „mattoxovském“ jazzu ... a zásadně mění pohled na moderní tanec ve Střední Evropě. Jiří Rebec zakládá tradici náročných přípravek, přijíždí první zahraniční host (Tamara Mc Lorg - 1974), soubor pravidelně prezentuje jednoaktová moderní díla a jazzové etudy Kubicové a Hartmanna v celovečerních programech např. v Klicperově nebo Branickém divadle a od konce 80. let již většinou v kultovním divadle Disk. V letech 1973 – 75 oba umělci doslova vyprovokují k obdobnému vývoji slovenské tanečníky (Štúdio experimentálných tanečných foriem a konečně Bralen) a prostřednictvím VUSu motivují při uměleckých zájezdech i Varšavu a Budapešť. Sezóna 1975/76 znamená první krok ve spolupráci s novým Pražským komorním baletem – spoluúčast na představeních „Jak se dělá balet“ a hlavně choreografie Pavla Šmoka „Ebony Concerto“ odstartují řadu dalších společných akcí. V roce 1977 přebírá VUS od předchozího (v podstatě pouze formálního) zřizovatele „odborové organizace pracovníků Ministerstva školství“ přímo rektorát Univerzity Karlovy, což se v dalším desetiletí ukáže jako fatální pro vývoj českého moderního tance. Skupina se totiž definitivně dostává mimo oficiálně kontrolovanou (a dotovanou) profesionální i amatérskou socialistickou kulturu a její cenzurní mechanismy do zřetelného uměleckého undergroundu. Univerzita – zcela mimo politickou logiku té doby – v dalších dvaceti letech zodpovědně zaštiťuje většinu uměleckých a odborných projektů, včetně zahraničních. Soubor se také účastní mnoha filmových a televizních projektů, z nichž nejznámější jsou asi Balada pro banditu, Putování Jana Ámose nebo Dva na koni, jeden na oslu. Významnou jevištní zkušeností byl projekt Václava Neckáře „Planetárium“ s choreografiemi Jana Hartmanna a Zdeňka Prokeše (1979 – 82).

1980 – 1989

Nové vedení (Vlasta Schneiderová a Antonín Schneider) reorganizuje skupinu na „Taneční centrum Univerzity Karlovy“, redukuje soubor na 18 členů, rozšiřuje přípravky na cca 150 studentů a postupně zavádí novou vzdělávací koncepci s vyváženou výukou klasické a

moderních technik tak, aby vytvořilo Kubicové a Hartmannovi kvalitní podmínky pro stále náročnější tvůrčí vize. Ti potom promyšleně vychovávají novou uměleckou generaci nejen uvnitř souboru, ale formou otevřených seminářů a workshopů i další tvůrce, učitele a interprety ze středoevropských center. Do uměleckého týmu přicházejí čechoameričanka Helena Ackermanová, která ze Santa Barbara University přináší limónovskou techniku a nové umělecké kontakty (Tonia Shimin, Alice Condodina) a dále Marcela Benoniová s čerstvou zkušeností ze stáže v bruselské Mudře Maurice Bějarta a zajímavými mezinárodními kontakty (finálové účasti na choreografických soutěžích ve švýcarském Nyonu a francouzském Bagnolet v 1981 - 86). V roce 1983 centrum obnovuje periodickou spolupráci s London School of Contemporary Dance a pracuje v Londýně i Praze s hvězdami oboru – Jane Dudley, Karen Bell Kanner, Robert North, Chris Carter a mnoho dalších. Opakovaný pracovní pobyt legendárního zakladatele a mecenáše londýnské školy Robina Howarda v Praze a jeho záštita je v choulostivé normalizační atmosféře socialistické kultury mimořádně významná. Následují reciproční kontakty s dalšími významnými západními centry, ale i „misijní“ zájezdy do Moskvy, Taškentu a dálného Petropavlovsku Kamčatského. Jedním z vrcholů byl v roce 1987 zájezd „Tanečního divadla UK“ do USA (Brooklyn College, Jacobs Pillow Festival, Monmoth University). V 80. letech produkuje centrum každou sezónu přes 80 uměleckých a metodických akcí a soubor nastuduje vždy 2 – 3 hodiny jednoaktových děl, které určují směr a rychlost vývoje současného tance u nás. Dramaturgický plán nabízí spolupráci také živým hudebníkům na jevišti (Tony Ackerman, Miloslav Klaus, Vojtěch Havel) i činohercům (Jaroslav Dušek, studenti DAMU). Výjimečný hudebně taneční projekt Divadla Hudby „Stanice Manhattan“ (choreografie Jan Hartmann a Eva Jeníčková) dokonale prověřil úroveň souboru v jazzovém tanečním divadle (1986 – 88). V průběhu 80. let se pod vlivem Ivanky Kubicové definitivně prosadí výuka moderní metodiky na HAMU – máme zde i první studenty z TC UK. Přímo v souboru začínají choreografovat Petr Zuska a Jan Kodet a těsně před revolucí tato mladá umělecká generace postupně vytváří další – již samostatné - projekty mimo centrum. Logickým vyústěním avantgardních plánů centra jsou periodické konfrontace s vybranými zahraničními partnery, ale i nově vznikajícími aktivitami doma - Mezinárodní týden tance (od 1987 - nyní již 24 ročníků), Letní taneční škola (od 1988 - nyní již 23 ročníků).

Současný tanec v ČR – podklady pro „Sborník: Tanec v ČR“

1989 – 2009

Po revoluci se Taneční centrum Univerzity Karlovy zaměřilo na „svobodné“ využití výjimečné třicetileté tradice budování současného tance z hlediska uměleckého, vzdělávacího i společenského. Paradoxně nejtěžší bylo prosadit registraci eklektické vzdělávací koncepce TC UK do podoby taneční konzervatoře v letech 1990 – 97! První „oficiální“ absolventi opustili konzervatoř TCP v roce 2002. Nepravidelné semináře byly od roku 1994 upraveny do tříletých cyklů „dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků“ akreditovaných MŠMT – dosud je absolvovalo přes 200 tanečních pedagogů). Tradiční aktivity pro studenty TCP, ale i dalších uměleckých škol a odbornou veřejnost postupně gradovaly, např. Letní taneční škola (od roku 1988 již 23 ročníků s 80 pedagogy) nebo vzdělávací programy „Jak se dělá tanečnick“ (od roku 1995 již více než 300 představení v Praze a 62 dalších městech). Centrum navazuje další umělecké a odborné kontakty v zahraničí – letní workshopy v Montpellier, Nice, Paříži a Tropee, festivaly ve Francii, Německu a Skotsku, dny české kultury na Kypru, v Itálii a Maďarsku a v ČR desítky seminářů významných zahraničních osobností, které jsou otevřeny i dalším kolegům a studentům z žánru. Dramaturgie TCP externě zajišťuje umělecké projekty se zahraničními tvůrci – „Amerikana“ v roce 1995 pro Balet Národního divadla (Georgie Balanchine, José Limón, Alvin Ailey) nebo tryptich děl Christophera Bruce, Patricka Delcroix a Bruce Tailora v roce 2000 pro Pražský komorní balet. Statut „konzervatoře“ jako střední školy znamenal pro TC UK v roce 1996 definitivní rozchod s Univerzitou Karlovou a přechod do neziskové sféry jako „obecně prospěšná společnost“ Taneční centrum Praha. Sídlo v univerzitní menze Větrník ovšem zůstává kultovním místem českého současného tance až do roku 2004, kdy stěhuje do školního areálu „Žvahov“.

Metodický kabinet TCP produkuje videokazety – metodika výuky tanečních technik a audiozáznamy taneční korepetice, které prezentují moderní metody taneční výuky v oborech Body Building, klasická, grahamovská, limonovská, hortonovská a jazzová technika a z nich vyplývající ukázky choreografické a inscenační praxe. Centrum poskytuje poradenskou činnost tanečním pedagogům, dramaturgickou a technickou podporu při organizaci uměleckých a vzdělávacích akcích mimo TCP (cca 15 akcí ročně). Konzervatoř pořádá týdenní tréninkové campy (3 x ročně) a talentové testy (25 x ročně), kde podrobně zkoumá talentové, intelektuální a fyzické předpoklady žáků i pedagogů uměleckých škol (ročně jimi projde cca 180 zájemců) a tím prosazuje mimořádně náročné a eklektické parametry „současného tance“. Posledním strategickým projektem TCP je od roku 2008 podstatné zkvalitnění účasti tanečního žánru na prestižním festivalu filmové a televizní tvorby „Zlatá Praha“ – zde může taneční žánr prezentovat významné filmové projekty světových tanečních tvůrců s jejich osobní účastí (Jiří Kylián, Christopher Bruce, Nacho Duato, Mats Ek) a v úvodním a závěrečném koncertu vyzkoušet zajímavá choreografická zadání domácích tvůrců s živými hudebníky – to vše před kamerami producenta festivalu - České televize.

Letní taneční workshop (dodatek do kapitoly „festivaly“ nebo „současný tanec“)

Značný zájem studentů konzervatoří o spolupráci s centrem vyústil v roce 1994 v založení Letního tanečního workshopu (do roku 1996 na zámku Valtice a pak již v Praze), kde mohla dramaturgie centra prezentovat nové představy o nastudování a inscenování současného tanečního díla. V srpnovém třítydenním cyklu vznikne vždy celovečerní program složený z 4 – 6 jednoaktových děl z oblasti neoklasicky nebo současného tanečního divadla. Od počátku se workshopů účastní studenti vybraných konzervatoří z ČR – a od roku 2004 i zahraničních institucí (celkem přes 200 tanečnicků z 19 konzervatoří a akademií z 11 zemí). Na programu se dosud podílelo 31 choreografů (z toho 11 českých) z 13 zemí, mezi nimi takové osobnosti,

jako Attila Egerházi, Samuel Delvaux, Rui Horta, Ramón Ollér, Jo Stromgren, Pavel Šmok, Lidia Wos, Petr Zuska a další.

Mezinárodní týdny tance (dodatek do kapitoly „festivaly“)

Nejstarší domácí festival současného tance je tradiční aktivitou TCP – od roku 1987 je jakousi výkladní skříní domácích profesionálních i studentských aktivit současného tance a přímou konfrontací s vybranými zahraničními centry. Do konce 90. let byly zásadní součástí programu vzdělávací semináře – lekce tanečních technik klasiky, contemporary a jazzu a workshopy - nastudování světového repertoáru. Motivační a evaluační kapacita těchto akcí pomáhala formovat vztah domácí taneční komunity k současnému tanci. Později se stále častěji prosazují vždy tři komponované programy vybraných zahraničních hostů (většinou s českými tanečníky pracujícími v zahraničí) – ukázky současného repertoáru domácích profesionálních souborů – programy juniorských a studentských těles. V posledním čtvrtstoletí festival představil již desítky tvůrců, přes sto představení a několik stovek interpretů ze všech zemí světa významných pro rozvoj současného tance. Statistiku v tomto případě není třeba uvádět, protože festivalem prošla naprostá většina tvůrčích a pedagogických osobností i souborů českého tanečního umění.

Balet Praha Junior (dodatek do kapitoly „soubory mimo rámec standardní divadelní sítě“)

V roce 1999 bylo z nejlepších 14 – 16 studentů nové konzervatoře TCP založeno komorní těleso „Balet Praha Junior“ jako přímý pokračovatel původního Tanečního divadla UK. Dosud s ním pracovalo 20 choreografů z 10 zemí (z toho 9 českých) a vytváří pro každou sezónu cca 3 hodiny repertoáru, složeného z jednoaktových děl současného tanečního divadla, dále neoklasická díla a jazzové etudy. Některá díla jsou originály přímo pro soubor (40 %) další jsou osvědčené remake z repertoáru vybraných profesionálních souborů. Vzhledem k intenzivní produkčnímu projektu „Invaze do regionů“ soubor prezentuje náročný, ale divácky čitelný a stravitelný repertoár nejen v Praze, ale i ve vybraných regionálních centrech (294 představení v 55 českých a 12 cizích městech). Po zajištění kvalitního propagačního a produkčního zázemí a pořízení mobilní jevištní techniky soubor úspěšně konkuruje profesionálním tanečním projektům v regionech. Z podobných pohnutek vznikl v roce 2004 další umělecký soubor – tentokrát nejlepších studentů nižších ročníků konzervatoře „**Baby Balet Praha**“ – opět se samostatnou dramaturgií, pestrým rozptylem technických a inscenačních prostředků a témat úměrných nejmladší věkové kategorii budoucích profesionálů (cca 30 představení ročně). Vrcholem uměleckých vizí pro nejmenší diváky je v roce 2008 originální celovečerní balet „Tanec pralesa“ mezinárodního tvůrčího týmu (dosud 48 repriz v 21 městech). Dramaturgie a takto pojatá intenzivní scénická praxe studentů konzervatoře je ceněna především zahraničními partnery a experty – TCP v tomto smyslu patří mezi neaktivnější evropské instituce uměleckého školství.